

การทบทวนขอบเขตงานวิจัยด้านสุขภาพของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ปัทมา ผ่องศิริ, ปร.ด.¹ จริญญาศรี มีหนองหว้า, ปร.ด.¹ อภริณี เจริญนุกูล, พย.ม.¹
กุลธิดา กุลประทีปปัญญา, ปร.ด.¹ นุศรา ประเสริฐศรี, ปร.ด.¹ แสงเดือน กิ่งแก้ว, พย.ม.²
อุดมวรรณ วันศรี, พย.ม.¹ อนงค์ลักษณ์ วงศ์ตรี, สส.ม.² ถนอมศักดิ์ บุญสูง, ปร.ด.³
ศุทธิณี วัฒนกุล, M.Sc.⁴ สุภาพร บุญศิริลักษณ์, ปร.ด.⁵ จุรีรัตน์ กิจสมพร, ปร.ด. อรชร⁶ อินทองปาน, พย.ม.⁶
(วันที่ส่งบทความ: 7 ตุลาคม 2563; วันที่แก้ไข: 27 มีนาคม 2564; วันที่ตอบรับ: 17 พฤษภาคม 2564)

บทคัดย่อ

การรวบรวมจัดหมวดหมู่และสังเคราะห์งานวิจัยในสถาบันการศึกษาเป็นแนวทางส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองผ่านกระบวนการวิจัย งานวิจัยครั้งนี้เพื่อทบทวนขอบเขตงานวิจัยด้านสุขภาพของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (Praboromrajchanok Institute [PI]) ประชากรเป็นงานวิจัยด้านสุขภาพของบุคลากรของวิทยาลัยในสังกัด PI ที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2559 จำนวน 3,672 เรื่อง จากวิทยาลัยจำนวน 39 แห่ง เครื่องมือวิจัยคือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับบันทึกงานวิจัย PI ที่นักวิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อบันทึกข้อมูลทั่วไปและคุณลักษณะของงานวิจัยที่ทำโดยบุคลากรในสังกัด PI วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ส่วนมากเป็นวิจัยทางการแพทย์ (ร้อยละ 72.47) เป็นวิจัยด้านการเรียนการสอน (ร้อยละ 34.97) พื้นที่วิจัยส่วนมากเป็นวิจัยในชุมชน (ร้อยละ 29.71) แต่ที่พบส่วนน้อย ได้แก่ วิจัยทบทวนเอกสารอย่างเป็นระบบ (ร้อยละ 1.39) วิจัยในคลินิก (ร้อยละ 14.95) วิจัยใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ (ร้อยละ 23.12) และทุนสนับสนุนจากแหล่งทุนต่างประเทศ (ร้อยละ 0.90) มีประเด็นการวิจัย 7 ด้าน คือ 1) วิจัยทางการแพทย์ศาสตร์ 2) มีพื้นที่ศึกษาอยู่ในชุมชน 3) เป็นวิจัยการเรียนรู้แบบบูรณาการ 4) นักศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง 5) องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาในเรื่องคุณลักษณะนักศึกษา 6) มุ่งศึกษาผู้ป่วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อ และ 7) เน้นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ส่วนการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย พบว่าครอบคลุมตามประเด็นของวิชาชีพการพยาบาลและการสาธารณสุขตามแนวโน้มของนโยบายด้านสาธารณสุข ระดับประเทศในช่วงที่ทำวิจัย การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะคือสนับสนุนบุคลากรในการทำวิจัยมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการทำวิจัยในคลินิกของอาจารย์เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: วิจัยด้านสุขภาพ, สถาบันพระบรมราชชนก, การทบทวนขอบเขต

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์ สถาบันพระบรมราชชนก

² พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์ สถาบันพระบรมราชชนก

³ อาจารย์, วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี สถาบันพระบรมราชชนก

⁴ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์ สถาบันพระบรมราชชนก

⁵ เลขาธิการชำนาญการ, วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี สถาบันพระบรมราชชนก

⁶ นักวิชาการชำนาญการพิเศษ, สถาบันพระบรมราชชนก

¹ Corresponding author: จริญญาศรี มีหนองหว้า, E-mail: jaroonsree@bcnsp.ac.th

A Study of Scoping Reviews of Health Research of Colleges Under the Praboromarachachanok Institute

*Pattama Phongsiri, Ph.D.*¹ *Jaroonsree Meenongwah, Ph.D.*¹
*Apiradee Jareonukul, M.N.S.*¹ *Kunthida Kulpratepunya, Ph.D.*¹
*Nusara Prasertsri, Ph.D.*¹ *Saengdeun Kinkhae, M.N.S.*² *Udomwan Wansri, M.N.S.*¹
*Anonglak Wongtree, M.P.H.*² *Tanomsak Boonsoo, Ph.D.*³ *Suttini Wattanakul, M.Sc.*⁴
*Supaporn Boonsiriluck, Ph.D.*⁵ *Jureerat Kijjomporn, Ph.D.*⁶ *Orachorn Inthongpan, M.N.S.*⁶
(Received: October 7th, 2020; Revised: March 27th, 2021; Accepted: May 17th, 2021)

Abstract

Collecting, categorizing, and synthesizing of research by educational institutions is important in order to encourage health professionals' self-development through the research process. The purpose of this scoping literature review was to assess the published studies from colleges under the Praboromrajchanok Institute (PI) of Thailand. The full texts of three thousand six hundred and seventy-two published research articles were collected from 39 institutes from BE 2550 to 2559. The research tool was the Computer Program for Collecting Research from PI, developed by researchers to record the general data and characteristics of research conducted by PI personnel. Data were analyzed by using frequency, percentage, and content analysis. Results showed that most of the studies were nursing research (72.47%) related to learning and teaching methods (34.97%), and were conducted in community settings (29.71%). There were only a small number of studies found which were systematic reviews (1.39%), clinical studies (19.95%), or research for commercial purposes (23.12%), or that received international research funding (0.90%). Seven common primary focus areas were identified among the research: 1) nursing curriculum, 2) community health, 3) integrated instruction, 4) the study participants were nursing students, 5) focused on nursing students' educational accreditation or characteristics, 6) patients with non-communicable disease, and 7) health promotion and disease prevention. Synthesized research evidence revealed that the scope of research issues covered the nursing and public health profession in accord with the concurrent trends in public health policy. The results suggest that the PI should provide more support and encourage their staff to conduct clinical nursing studies.

Key words: health research, Praboromarajchanok Institute, scoping review

¹ Registered Nurse, Senior Professional Level, Boromarajonani College of Nursing, Sanpasithiprasong, Praboromrajchanok Institute

² Registered Nurse, Professional Level, Boromarajonani College of Nursing, Sanpasithiprasong, Praboromrajchanok Institute

³ Instructor, Senior Professional Level, Sirindhorn College of Public Health, Ubon Ratchathani, Praboromrajchanok Institute

⁴ Registered Nurse, Senior Professional Level, Boromarajonani College of Nursing, Chiangmai, Praboromrajchanok Institute

⁵ Pharmacist, Professional Level, Sirindhorn College of Public Health, Suphanburi, Praboromrajchanok Institute

⁶ Public Health Technical Officer, Senior Professional Level, Praboromrajchanok Institute

¹ Corresponding author: Jaroonsree Meenongwah. Email: jaroonsree@bcnsp.ac.th

บทนำ

สถาบันพระบรมราชชนก มีภารกิจหลักคือผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุขสนองตอบความต้องการของระบบสุขภาพและกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งปัจจุบันอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีสถานะเป็นสถานศึกษาของรัฐ (พระราชบัญญัติสถาบันพระบรมราชชนก, 2562) โดยหนึ่งในภารกิจที่สำคัญคือดำเนินการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ แม้ว่าจะมีการก่อตั้งมานานกว่า 60 ปี มีการทำวิจัยจำนวนมาก แต่สถาบันยังไม่เคยมีการรวบรวมจัดหมวดหมู่วิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยทั้งหมดที่ทำโดยบุคลากรในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จึงทำให้ขาดข้อมูลที่สนับสนุนการทำวิจัยของบุคลากรได้อย่างชัดเจน

การสังเคราะห์งานวิจัย (Meta-analysis) เป็นการช่วยลดความซ้ำซ้อนของประเด็นในการทำวิจัย ช่วยให้ข้อค้นพบและข้อมูลที่กระจายอยู่ตามรายงานการวิจัย อยู่เป็นหมวดหมู่ จึงช่วยให้ได้องค์ความรู้ที่ชัดเจน (ประณีต ส่งวัฒนา, 2552) และยังจะทำให้ได้ชุดองค์ความรู้ใหม่ที่มีความกว้างขวางและลุ่มลึกกว่าการวิจัยเพียงเล่มเดียว (รัตนะ บัวสนธิ์, เอี่ยมพร หลินเจริญ, นันทิมา นาคาพงศ์, ประภัสสร วงษ์ดี, และยุพิน โทณทา, 2553) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ และสามารถนำมาต่อยอดในการแก้ปัญหา และเป็นแนวทางในการพัฒนาประเด็นที่สนใจต่อไป แต่เนื่องจากงานวิจัยที่ทำโดยบุคลากรของสถาบันพระบรมราชชนก ยังไม่มีการศึกษาโดยการสังเคราะห์งานวิจัยมาก่อน การเริ่มต้นเพื่อให้ได้ข้อมูลหรือประเด็นมาสังเคราะห์งานวิจัยสามารถใช้การทบทวนขอบเขตงานวิจัยได้

การทบทวนขอบเขตงานวิจัย (Scoping review) เป็นการทบทวนและรวบรวมกรอบแนวคิดได้อย่างรวดเร็ว เพราะมีการสร้างขอบเขตการทบทวนวรรณกรรมเข้ามา และเพิ่มความเป็นระบบเข้าไปในช่วงการรีวิวกเอกสารแบบดั้งเดิม โดยเริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการสำรวจงานวิจัยอย่างมีระบบ ระบบประเด็นศึกษาอย่างมีขอบเขต ทั้งกรอบแนวคิดสำคัญ (Key concepts) ทฤษฎีที่ใช้ และช่องว่างของงานวิจัยในขอบเขตที่สนใจ ทำให้เห็นว่างานวิจัยที่ผ่านมาในประเด็นที่ผู้สนใจศึกษา มีใครไปศึกษาเรื่องอะไร เรียนรู้อะไรมาแล้วบ้าง องค์กรความรู้เท่าที่ได้รวบรวมไว้มีอะไรบ้าง และช่วยให้เห็นแนวโน้มของการวิจัย (Arksey & O'Malley, 2005; Levac, Colquhoun, & O'Brien, 2010; Rumrill, Fitzgerald, & Merchant, 2010; Ruiz-Perez & Petrova, 2019; Pham et al., 2014; Sucharew & Macaluso, 2019) นอกจากนี้ยังทำให้ได้ข้อเสนอเกี่ยวกับประเด็นงานวิจัยในอนาคต สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวิจัยสำหรับอาจารย์และบุคลากร ตลอดจนเกิดแนวทางใหม่ที่จะนำไปส่งเสริมการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ (อังสินันท์ อินทรกำแหง, นิพิฐพนธ์ แสงด้วง, และปิยะ บูชา, 2557) มีการศึกษาที่ใช้การทบทวนขอบเขตงานวิจัยโดย ดาราวรรณ รอมเมือง, ยศพล เหลืองโสมนา, สุกัญญา ชันวิเศษ, จริญญา ดิจะโปะ, และสุปราณี ฉายาวิจิตร (2561) ศึกษาขอบเขตเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย จากบทความวิจัยของอาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี จำนวน 71 บทความ พบว่าจุดอ่อนที่พบมากที่สุดคือ ไม่มีการคำนวณขนาดตัวอย่าง มักเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง มีการรายงานค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา น้อย มีการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน น้อย และรายงานค่าขนาดของผล (Effect size) น้อย จากการศึกษาด้วยวิธีการทบทวนขอบเขตงานวิจัยนี้

เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นจุดอ่อนด้านระเบียบวิธีวิจัยของงานวิจัยของอาจารย์ นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพ การทำวิจัยให้กับอาจารย์ของวิทยาลัยได้ตรงประเด็นปัญหามากขึ้น

สถาบันพระบรมราชชนกเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่ดูแลวิทยาลัยในสังกัดถึง 39 แห่ง กระจายอยู่ ทุกภูมิภาค ซึ่งมีการผลิตผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะทบทวนขอบเขต งานวิจัยด้านสุขภาพของบุคลากรในสังกัด จะทำให้ทราบถึงสถานการณ์ ข้อจำกัดของงานวิจัยและช่องว่าง ของความรู้ที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม นำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้บริหารของสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อ ขับเคลื่อนการทำวิจัยในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการด้าน สาธารณสุขของประเทศ และได้แนวทางใหม่ที่จะนำไปส่งเสริมการวิจัยในประเด็นต่างๆ ให้มีคุณภาพต่อไป **วัตถุประสงค์**

เพื่อทบทวนขอบเขตงานวิจัยด้านสุขภาพของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การทบทวนขอบเขตงานวิจัย ตามกรอบแนวทางของ Arksey และ O'Malley (Arksey and O'Malley Framework) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน (Arksey & O'Malley, 2005) ได้แก่ 1) ระบุปัญหาของการวิจัยแบบกว้าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา 2) กำหนดงาน ศึกษาที่เกี่ยวข้องให้กว้างที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ 3) สร้างเกณฑ์ชิ้นงานที่จะศึกษา เพื่อเตรียม รวบรวมงาน 4) จัดกลุ่มข้อมูลงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลักและประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจ 5) สรุปข้อมูลและรายงานผลงานศึกษา และ 6) นำผลงานศึกษาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ โดยงานวิจัยนี้ ดำเนินการถึงขั้นตอนที่ 5 สรุปข้อมูลและรายงานผลงานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ งานวิจัยด้านสุขภาพที่บุคลากรของวิทยาลัยในสังกัดสถาบัน พระบรมราชชนกจัดทำขึ้น เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2550-2559 จากวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 39 แห่ง จัดเป็นเครือข่ายวิทยาลัย 5 เครือข่าย ได้แก่ ภาคเหนือ 7 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 แห่ง ภาคกลาง 1 ซึ่งประกอบด้วยวิทยาลัยที่อยู่ภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออก 7 แห่ง ภาคกลาง 2 ซึ่งประกอบด้วยวิทยาลัยที่อยู่ภาคกลางตอนบน 8 แห่ง ภาคใต้ 7 แห่ง และวิทยาลัยที่ไม่ได้อยู่ในเครือข่าย 2 แห่ง คือ วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขกาญจนาภิเษก และวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย อภัยภูเบศร

การคัดเอกสาร คัดเลือกงานวิจัยที่เผยแพร่ในรูปแบบบทความวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ หรือนำเสนอในเวทีวิชาการทั้งระดับชาติหรือนานาชาติ หรือเป็นรายงานวิจัยที่เผยแพร่ในห้องสมุด โดยเป็นรูปแบบวิจัยในชั้นเรียน วิจัยจากงานประจำ (Routine to Research [R2R]) วิจัยระดับสถาบัน วิจัยนวัตกรรม หรือวิจัยในคลินิก รวมทั้งงานวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งปริญญาโทและปริญญาเอกของอาจารย์ของวิทยาลัย โดยกำหนดเกณฑ์คัดออก คือ งานวิจัยที่นำเสนอเพียงบทคัดย่อหรือไม่สามารถเข้าถึงรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้ รวมทั้งเป็นงานวิจัยของอาจารย์ที่เขียนร่วมกับนักศึกษาในการเรียนการสอนรายวิชาวิจัยทางการพยาบาล

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ แบบยกเว้น (Exemption review) เลขที่ 1/2560 ผู้วิจัยทำหนังสือเชิญประชุมเพื่ออบรมวิธีการลงข้อมูลและหนังสือขออนุญาตใช้งานวิจัยเพื่อการวิเคราะห์จากวิทยาลัย 39 แห่ง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงชี้แจงผลการวิจัยที่จะใช้ในการเผยแพร่ จะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับบันทึกงานวิจัยของสถาบันพระบรมราชชนก (Praboromarajchanok Institute [PI]) ซึ่งต่อไปจะเรียกว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับบันทึกงานวิจัย PI ที่ผู้วิจัยพัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมและการประชุมจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบงานวิจัยจาก 39 วิทยาลัย โดยโปรแกรม มีรายการบันทึก 16 รายการ ดังนี้

1. งานวิจัยตามปีที่แล้วเสร็จ พ.ศ. 2550-2559
2. ลักษณะผลงานของบุคลากร ได้แก่ งานวิทยานิพนธ์ งานคณาจารย์ และงานวิจัยของอาจารย์หรือบุคลากร
3. งานวิจัยจำแนกตามหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรปริญญาตรี ประกอบด้วย พยาบาลศาสตรบัณฑิต การแพทย์แผนไทยบัณฑิต สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต ซึ่งมี 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาธารณสุขชุมชน ทันตสาธารณสุข และเวชระเบียน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 4 สาขาวิชา ได้แก่ เทคนิคเภสัชกรรม ปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ เวชระเบียน และโสตทัศนศึกษาทางการแพทย์
4. ประเภทของงานวิจัย ได้แก่ วิจัยเชิงคุณภาพ วิจัยเชิงบรรยาย วิจัยเชิงสำรวจ วิจัยเชิงทดลอง วิจัยกึ่งทดลอง วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ วิจัยเชิงประเมิน และวิจัยปฏิบัติการ
5. ลักษณะของงานวิจัย ได้แก่ วิจัยการเรียนการสอน งานวิจัยสถาบันหรือองค์กร วิจัยนวัตกรรม วิจัยเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาบุคลากรสาธารณสุข วิจัยทางคลินิก วิจัยในชุมชน และ อื่น ๆ

6. วิจัยวิธีการจัดการเรียนการสอน 35 วิธี ได้แก่ การใช้สถานการณ์จำลอง การเรียนรู้เชิงสถานการณ์ กรณีศึกษา การบูรณาการ การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน CAI การใช้ E-learning การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง CIPPA แนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริงและอื่น ๆ

7. งานวิจัยองค์ประกอบของคุณภาพการศึกษา 9 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะนักศึกษา คุณลักษณะอาจารย์คุณลักษณะผู้บริหาร ด้านกระบวนการความร่วมมือระหว่างฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบริการ คุณลักษณะหลักสูตร ทรัพยากรสนับสนุน กระบวนการบริหารองค์กร การประกันคุณภาพการศึกษา

8. งานวิจัยตามแผนบริการสุขภาพเครือข่าย (Service plan) 18 สาขา เช่น โรคหัวใจ โรคเมรัง ออุบัติเหตุและฉุกเฉิน ทารกแรกเกิด การรับบริจาคและปลูกถ่ายอวัยวะ สุขภาพจิตและจิตเวช ตา ไต สุขภาพช่องปาก เป็นต้น

9. งานวิจัยตามประเด็นการดูแลที่จำเป็นในระบบสุขภาพระดับอำเภอ (District health system [DHS]) 10 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค สุขภาพแม่และเด็ก ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน เจ็บป่วยเล็กน้อยแบบเฉียบพลัน สุขภาพฟัน โรคเรื้อรัง โรคทางจิตเวชและสุขภาพจิต ผู้พิการ การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองหรือผู้ป่วยระยะสุดท้าย และกลุ่มเสี่ยงสูง เช่น เด็ก/วัยรุ่น/ผู้สูงอายุ/ผู้ด้อยโอกาส

10. งานวิจัยจำแนกตามประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง 21 กลุ่ม เช่น อาจารย์ นักศึกษา บุคลากร ด้านสาธารณสุข บุคลากรสายสนับสนุน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมณเพศ/นักบวช สัตว์ พืช เชื้อโรค กลุ่มเปราะบาง เป็นต้น

11. รูปแบบการเผยแพร่ผลงานวิจัย ได้แก่ ประชุมวิชาการระดับชาติที่มีเอกสารสืบเนื่อง ประชุมวิชาการระดับชาติที่ไม่มีเอกสารสืบเนื่อง ประชุมวิชาการระดับนานาชาติที่มีเอกสารสืบเนื่อง ประชุมวิชาการระดับนานาชาติที่ไม่มีเอกสารสืบเนื่อง วารสารภาษาไทย วารสารนานาชาติ และเผยแพร่ในห้องสมุด

12. การนำวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ เชิงสาธารณะ เชิงพาณิชย์ และเชิงนโยบาย

13. แหล่งทุนวิจัย ได้แก่ ภายในสถาบัน ภายนอกสถาบัน (ในประเทศ ทุนรัฐบาล หน่วยงานอื่น) ภายนอกสถาบัน (ต่างประเทศ) และทุนส่วนตัว

14. รายนามผู้วิจัย

15. การอัปโหลดบทความย่อ

16. การอัปโหลดรายงานฉบับเต็ม

การสร้างและพัฒนาโปรแกรม มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดการทบทวนขอบเขตรายงานวิจัย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้น ออกแบบบันทึกลงในกระดาษมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2. นำแบบบันทึกที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้วมาพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับ บันทึกงานวิจัย PI เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยโปรแกรมนี้อัปเดตเขียนบนเว็บไซต์ bcnspresearch.org

ภาษาที่ใช้เขียนในการพัฒนาฐานข้อมูล คือ PHP ที่เชื่อมกับฐานข้อมูล MYSQL ที่สามารถดึงข้อมูลมาแสดงผลหน้าเว็บไซต์ โดย MYSQL นี้สามารถเก็บข้อมูลวิจัยได้ 4,000 record แสดงผลเป็นค่าความถี่ ร้อยละ และแสดงกราฟแท่งได้ และเป็นโปรแกรมที่แสดงผลแบบทันที (Real time) หรือ ข้อมูลที่ผู้ช่วยวิจัยลงในโปรแกรมจากวิทยาลัยและข้อมูลที่ผู้วิจัยหลักเห็นเป็นข้อมูลเดียวกันในเวลาเดียวกัน

3. กำหนดรหัสสำหรับเข้าใช้ลงข้อมูล 39 รหัส ให้ 1 รหัสต่อ 1 วิทยาลัย โดยสามารถดึงข้อมูลออกมาตรวจสอบความถูกต้องของการลงข้อมูลวิทยาลัยของตนได้เท่านั้นในรูปแบบ Excel และกำหนดรหัสสำหรับนักวิจัยหลักที่สามารถดึงข้อมูลของทุกวิทยาลัยมาตรวจสอบและวิเคราะห์ได้

4. นักวิจัยหลักทดลองบันทึกข้อมูลและตรวจสอบผลการลงข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับบันทึกงานวิจัย PI และแก้ไขปรับปรุงจนสามารถใช้งานข้อมูลและวิเคราะห์ผลได้ถูกต้อง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ผู้วิจัยนำแบบบันทึกแบบกระจายเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความชัดเจนและเหมาะสมของภาษาความครอบคลุมของเนื้อหาที่ประเมิน และความถูกต้องของมิติที่ต้องการศึกษา แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างเครื่องมือวิจัย ด้านการศึกษายาบาล และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาศาสนาและวิทยาศาสตร์สุขภาพ ด้านละ 1 ท่าน หากค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content validity index [CVI]) ข้อมูลจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง จำนวน 5 เรื่อง ได้ CVI เท่ากับ 1.00 โดยพบว่ามีความชัดเจนของภาษาและความครอบคลุมในการเก็บข้อมูลด้านคุณลักษณะงานวิจัย

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นของโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับบันทึกงานวิจัย PI โดยทดลอง 2 ชั้น คือ ชั้นหนึ่งต่อหนึ่ง นักวิจัย 1 คน ลงข้อมูลงานวิจัยในโปรแกรม 1 เรื่อง และชั้นกลุ่มเล็กหาความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater reliability) โดยผู้ประเมินที่ไม่ใช่ นักวิจัยหลัก 2 คน ลงวิจัยเรื่องเดียวกัน คนละ 5 เรื่อง พิจารณาดัชนีความเห็นพ้องของผู้ประเมิน (Rater agreement index [RAI]) เท่ากับ .89 หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยหลักทบทวนผลการลงข้อมูล โดยมีการอภิปรายและตรวจสอบซ้ำเมื่อมีผลงานต่างกันเพื่อให้ได้ผลสรุปที่ตรงกัน จึงนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูลในชั้นภาคสนาม

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งหนังสือเรียนผู้อำนวยการทุกวิทยาลัยเพื่อประสานความร่วมมือจากทุกวิทยาลัย และขอเชิญผู้รับผิดชอบงานวิจัยของแต่ละวิทยาลัยมาประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้ความรู้เรื่องการทบทวนขอบเขตงานวิจัยและตั้งเป้าหมายร่วมกัน

2. ฝึกผู้ช่วยวิจัยให้สามารถลงข้อมูลได้ถูกต้อง โดยส่งหนังสือเชิญผู้ช่วยวิจัยของแต่ละวิทยาลัย ซึ่งเป็นหัวหน้างานวิจัย หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายของแต่ละวิทยาลัยมาประชุมเชิงปฏิบัติการเตรียมความพร้อมโดยการให้ความรู้เรื่องการทบทวนขอบเขตงานวิจัยและการลงข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับบันทึกงานวิจัย PI โดยให้ทดลองลงข้อมูลคนละ 5-10 เรื่อง จากนั้นนำเสนอผลการลงข้อมูลของแต่ละคน นักวิจัยหลักวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะ โดยในระหว่างนี้หากมีข้อเสนอแนะ หรือ

ความเห็นต่อการลงข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับบันทึกงานวิจัย PI ผู้เขียนโปรแกรมจะแก้ไขตามข้อสรุปของผู้วิจัยหลัก จากนั้นแบ่งความรับผิดชอบลงข้อมูลแต่ละวิทยาลัย

3. กำหนดวิธีประสานงานเพื่อให้การช่วยเหลือหากพบปัญหาการใช้งานของโปรแกรมสามารถติดต่อผู้วิจัยหลักและผู้เขียนโปรแกรมเพื่อให้การช่วยเหลือในการลงข้อมูลในโปรแกรมให้สมบูรณ์และกำหนดเวลาในการลงข้อมูลวิจัยให้แล้วเสร็จโดยใช้เวลา 2 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลรายการที่ 1-13 ใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ส่วนรายการที่ 16 เป็นข้อมูลบทความหรือรายงานวิจัย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) 4 ขั้นตอน ของ Power & Hubbard (1999) ดังนี้

1. จัดเตรียมข้อมูล
2. ทบทวนคำถามการวิจัย
3. จัดการข้อมูลโดยเข้ารหัส จัดรูปแบบ และจัดรวมหมวดหมู่
4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดประเด็นหลักและประเด็นรอง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

งานวิจัยของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 3,672 เรื่อง มีการเผยแพร่ก่อนปี พ.ศ. 2555 น้อย เป็นงานคุณวุฒิขั้นต่ำที่สุด เป็นงานวิจัยเชิงบรรยายและเชิงสำรวจมากที่สุด เป็นการวิจัยแบบการทบทวนเอกสารอย่างเป็นระบบ และกรณีศึกษา น้อย มีการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติค่อนข้างน้อย มีการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเชิงสาธารณสุขมาก ส่วนใหญ่ใช้ทุนวิจัยจากในสถาบัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยที่ผลิตโดยบุคลากรของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (N = 3,672)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ปีที่เผยแพร่		
ปี พ.ศ. 2550-2554	1,275	34.72
ปี พ.ศ. 2555-2559	2,397	65.28
ลักษณะของผลงานวิจัย		
งานวิจัย	3,333	90.77
งานวิทยานิพนธ์	210	5.72
งานคุณวุฒิขั้นต่ำ	129	3.51

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทงานวิจัย		
เชิงปริมาณ	3,157	85.97
เชิงคุณภาพ (Qualitative research)	515	14.03
บรรยาย (Descriptive study)	636	20.15
สำรวจ (Survey)	636	20.15
ทดลอง (Experimental study)	145	4.59
กึ่งทดลอง (Quasi-experimental study)	556	17.61
ความสัมพันธ์ (Correlational study)	331	10.48
ประเมิน (Evaluation research)	128	4.05
ปฏิบัติการ (Action research)	155	4.91
ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: Participatory action research)	116	3.67
วิจัยและพัฒนา (Research and development)	213	6.75
เปรียบเทียบ (Comparative study)	78	2.47
ผสมวิธี (Mixed method research)	85	2.69
กรณีศึกษา (Case study)	34	1.08
การทบทวนเอกสารอย่างเป็นระบบ (Systematic review)	44	1.39
ลักษณะการเผยแพร่		
ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติ	1,143	31.13
ตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติ	224	6.10
ตีพิมพ์ในเอกสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ	660	17.97
ตีพิมพ์ในเอกสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ	243	6.62
รายงานวิจัยในห้องสมุด	1,402	38.18
การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย		
เชิงสาธารณะ	2,811	76.55
เชิงนโยบาย	12	0.33
เชิงพาณิชย์	849	23.12

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งทุนสนับสนุน		
ภายนอกสถาบัน (ในประเทศ)	596	16.23
ภายนอกสถาบัน (ต่างประเทศ)	33	0.90
ภายในสถาบัน	2,850	77.61
ทุนส่วนตัว	193	5.26

ผลการวิเคราะห์ตามประเด็นของการวิจัย แบ่งได้เป็น 7 ประเด็น ดังนี้

1. หลักสูตร พบว่า หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีมากที่สุด (ร้อยละ 72.47) รองลงมา (ร้อยละ 0.92) คือหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ส่วนหลักสูตรที่ทำวิจัยน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.19) คือ หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเวชระเบียน

2. พื้นที่ศึกษา พบว่า งานวิจัยของวิทยาลัยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 29.71) เป็นการทำวิจัยในชุมชน รองลงมา (ร้อยละ 26.82) คือ การเรียนการสอน และการวิจัยทางคลินิก (ร้อยละ 14.95) ตามลำดับ ส่วนวิจัยนวัตกรรมมีน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.58)

3. วิธีการเรียนการสอน พบว่า งานวิจัยของวิทยาลัยเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด (ร้อยละ 34.97) ดังนี้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (ร้อยละ 15.25) รองลงมา คือ การใช้สถานการณ์จำลอง (ร้อยละ 12.71) และการเรียนรู้ตามสภาพจริง (ร้อยละ 10.59) ตามลำดับ ส่วนวิจัยวิธีการจัดการเรียนการสอนที่พบน้อยที่สุด คือ การฝึกสมาธิแบบโยนิโสมนสิการ การฝึกจิตแบบประทับประคอง และการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain based learning [BBL]) พบร้อยละ 0.14

4. กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูล พบว่าเป็นนักศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 26.54) รองลงมา ได้แก่ บุคลากรด้านสาธารณสุข (ร้อยละ 11.16) และกลุ่มเด็กวัยรุ่นและวัยทำงาน (อายุ 15-59 ปี) สุขภาพดี (ร้อยละ 9.17) ตามลำดับ และพบว่ามีการศึกษาในสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.10)

5. องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า งานวิจัยของวิทยาลัย ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของคุณภาพการศึกษา พบมากที่สุดคือ คุณลักษณะนักศึกษา (ร้อยละ 31.75) ด้านกระบวนการเรียนการสอน (ร้อยละ 30.83) และคุณลักษณะอาจารย์ (ร้อยละ 14.18) ตามลำดับ ส่วนด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภาพรวม มีการศึกษาน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.54)

6. สาขาตามแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service plan) ส่วนใหญ่ศึกษาในกลุ่มโรคไม่ติดต่อ (ร้อยละ 41.23) รองลงมาได้แก่ 3 สาขาหลัก (สูติ-นรีเวชกรรม กุมารเวชกรรม และออโรโธปิดิกส์) พบร้อยละ 25.17 และสุขภาพจิตและจิตเวช (ร้อยละ 20.27) ตามลำดับ สาขาที่ทำวิจัยน้อย คือ โรคไต (ร้อยละ 0.98)

7. การดูแลที่จำเป็นตามประเด็นในบริการสุขภาพระดับอำเภอ พบมากที่สุด คือ การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค (ร้อยละ 42.15) รองลงมาเป็นกลุ่มเสี่ยงสูง ได้แก่ เด็ก/วัยรุ่น/ผู้สูงอายุ/ผู้ด้อยโอกาส (ร้อยละ 18.55) และ โรคเรื้อรัง (ร้อยละ 15.36) ตามลำดับ

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

พบว่ามียุทธศาสตร์ความรู้ แบ่งได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านเนื้อหางานวิจัย แบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน และการบริการสุขภาพ ดังนี้

1.1 ด้านการเรียนการสอน มี 6 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาวิธีการเรียนการสอน 2) การเสริมสร้างความรู้และสมรรถนะแก่นักศึกษา เป็นโครงการเสริมหลักสูตร เนื่องจากตามแผนการศึกษาของหลักสูตรมีน้อย 3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน 4) การติดตามผลการจัดการศึกษาหรือการศึกษาติดตามบัณฑิตเพื่อให้มีการปรับปรุงหลักสูตรทั้งในระหว่าง การจัดการเรียนการสอนและเพื่อเตรียมข้อมูลเพื่อใช้ปรับปรุงหลักสูตรทุก 5 ปี 5) การบูรณาการการเรียน การสอนกับพันธกิจวิจัย บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการ ประกันคุณภาพการศึกษา และ 6) การวิจัยนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา

1.2 ด้านการบริการสุขภาพ มี 7 ประเด็น ได้แก่ 1) การบริการสุขภาพตามแผนพัฒนาบริการ สุขภาพระดับอำเภอ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ซึ่งเลือกประเด็น การวิจัยที่แก้ปัญหาสุขภาพของพื้นที่และแนวโน้มปัญหาสุขภาพของประเทศ 3) การศึกษาความพึงพอใจ ของผู้ใช้บริการสุขภาพ 4) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือการแพทย์ทางเลือกเพื่อการบำบัดรักษา 5) การวิจัย นวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการบริการสุขภาพซึ่งมีอยู่น้อย แต่มีแผนในการพัฒนาให้มีการวิจัยนวัตกรรม เพิ่มขึ้น 6) การเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชน และ 7) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ

2. ด้านระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย เมื่อสังเคราะห์งานวิจัยในแง่ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนการวิจัยและพัฒนาและวิจัยแบบกรณีศึกษายังมีน้อย กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาพยาบาล มีทั้งการศึกษาจากประชากรโดย ไม่คำนวณขนาด ตัวอย่าง และการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างหลายวิธี ได้แก่ จากประชากร ตารางเลขสุ่ม ข้อมูลวิจัยก่อนหน้า หรือสถิติทดสอบมาตรฐาน วิธีเลือกตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นแบบเจาะจง มีการกำหนดเกณฑ์คัดเข้าและคัดออก เครื่องมือวิจัยส่วนใหญ่เป็นแบบสัมภาษณ์ และมีการรายงานดัชนีความตรงตามเนื้อหาและค่าความ เชื่อมั่น ส่วนงานวิจัยในชั้นเรียนพบการรายงานดัชนีความตรงตามเนื้อหาและค่าความเชื่อมั่นน้อย ตัวแปรที่ศึกษาพบด้านพฤติกรรม และผลลัพธ์ทางคลินิกเป็นส่วนใหญ่

3. ด้านแนวโน้มการพัฒนาการวิจัย พบว่าแนวโน้มของการวิจัยของวิทยาลัย จำแนกตามสาขาวิชา มักปรับตามนโยบายของกระทรวง หรือของประเทศ ซึ่งสอดคล้องทิศทางของแผนพัฒนาสาธารณสุขในแต่ละช่วง โดยสะท้อนใน 2 ประเด็นหลัก คือ การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนและการปรับปรุงด้าน การบริการสุขภาพ ซึ่งเป็นทิศทางเดียวกับปัญหาสุขภาพ ผลกระทบ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้าน สุขภาพของประเทศและของโลก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลงานวิจัยของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกย้อนหลัง 10 ปี (พ.ศ. 2550-2559) พบว่าในระยะต้น ๆ คือ ปี พ.ศ. 2550-2554 วิทยาลัยยังมีผลงานวิจัยน้อย อาจเนื่องจากระบบการจัดเก็บงานวิจัยยังไม่ชัดเจน การสนับสนุนการทำวิจัยยังมีน้อยทั้งด้านทุนสนับสนุนและการให้เวลาสำหรับทำวิจัย รวมทั้งการตีพิมพ์เผยแพร่ยังมีน้อย โดยระยะต่อมางานวิจัยเป็นองค์ประกอบในประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระดับหลักสูตร และระดับสถาบัน เป็นตัวบ่งชี้ 3 ข้อ คือ 1) ระบบและกลไกการบริหารและพัฒนางานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ 2) เงินสนับสนุนงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ 3) ผลงานทางวิชาการของอาจารย์ประจำและนักวิจัย (สถาบันพระบรมราชชนก, 2564) จึงมีการเร่งผลิตผลงานวิจัยและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่มากขึ้น มีระบบสนับสนุนการทำผลงานวิจัยของวิทยาลัยฯ อย่างเป็นทางการทั้งกระบวนการสร้างนักวิจัยหน้าใหม่ การสนับสนุนทุนวิจัยทั้งภายในและภายนอกสถาบัน สนับสนุนกับข้อเสนอผลการวิเคราะห์ทิศทางการศึกษาของ ปรณิศา ส่งวัฒนา (2552) ว่าพยาบาลมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลที่มุ่งความเป็นเลิศในการปฏิบัติและการพัฒนาเครือข่ายการวิจัยและสร้างองค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาในระดับประเทศ อาจารย์ของวิทยาลัยพบว่าในปีที่ผลงานวิจัยของวิทยาลัยฯ มีจำนวนมากนั้นขึ้นอยู่กับการเตรียมพร้อมสำหรับถูกรับการตรวจเพื่อรับรองสถาบันการศึกษาพยาบาลและการผดุงครรภ์จากสภาการพยาบาล การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบที่นำมาอภิปรายดังนี้

คุณลักษณะของงานวิจัยด้านสุขภาพของวิทยาลัย ได้แก่

1. ประเด็นที่ศึกษา ประเด็นที่พบมากที่สุด เป็นการทำวิจัยในชุมชน การออกแบบการเรียนการสอน และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ทั้งนี้เห็นได้ว่าลักษณะงานวิจัยของวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นวิจัยการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสถาบันพระบรมราชชนกที่สนับสนุนให้ทำวิจัยในชั้นเรียน และวิจัยสถาบัน รวมทั้งสอดคล้องกับเกณฑ์ประกันคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือ สกอ. (คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา, 2558) ซึ่งเป็นหนึ่งในห้าองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ มีคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทำหน้าที่ในการดูแลและรับผิดชอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญคือ คุณภาพของอาจารย์ที่ต้องมีงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ จึงมีการขับเคลื่อนด้วยกลยุทธ์ที่หลากหลายให้อาจารย์ทำวิจัยพัฒนาการเรียนการสอน โดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ

มีข้อพิจารณาเชิงจริยธรรม ที่พบว่าการวิจัยมีแนวโน้มที่จะเก็บข้อมูลกับนักศึกษามากกว่า 1 ใน 4 ของการวิจัยทั้งหมด แม้จะมีความสะดวก เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เข้าถึงง่าย แต่นักศึกษาในสถานศึกษา นับเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบาง (Vulnerable groups) จึงต้องนำหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เป็นแนวทางในการทำวิจัย เช่นเดียวกับผลการศึกษาพบว่า วิจัยที่เป็นนวัตกรรมยังมีอยู่น้อย เนื่องจากการทำวิจัยนวัตกรรมต้องใช้เวลามากในการทดสอบนวัตกรรมโดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัยของผู้ใช้

นวัตกรรมที่เป็นผู้ป่วย หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่อาจทำให้ผู้เรียนได้รับกิจกรรมการทดลองที่แตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ซึ่งใช้เวลาค่อนข้างนานจึงจะวิจัยได้สำเร็จ นอกจากนี้ ยังมีวิจัยทางคลินิกและวิจัยในชุมชน ซึ่งสภาการพยาบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพพยาบาลผ่านการวิจัยที่ตอบสนองต่อความต้องการด้านสุขภาพของผู้ใช้บริการสุขภาพโดยตรง (สภาการพยาบาล, 2561) ส่วนการศึกษาติดตามผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรให้มีมาตรฐานมากขึ้น รวมทั้งศึกษาติดตามผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรผู้บริหารการสาธารณสุขระดับกลาง และผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรเฉพาะทาง ซึ่งวิทยาลัยเป็นผู้จัดการอบรมจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาจากผู้ผลิตผลผลิตของวิทยาลัย

2. คุณลักษณะของการวิจัย คุณลักษณะของการวิจัยที่พบมากที่สุด คืองานวิจัยเชิงปริมาณ ประเภทการวิจัยแบบบรรยาย รองลงมาเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง และการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามลำดับ การที่การวิจัยแบบบรรยายมากที่สุดอาจเกิดจากระยะแรกของการผลิตผลงานวิจัยของนักวิจัยหน้าใหม่เริ่มจากระเบียบวิธีวิจัยที่ไม่ยากจนเกินไป อีกทั้งบางงานวิจัยเป็นวิจัยและพัฒนา หรือวิจัยปฏิบัติการ การเขียนตีพิมพ์เผยแพร่อาจมีการแยกประเด็นในการเผยแพร่ได้ ส่วนงานวิจัยที่พบน้อยที่สุดคือ วิจัยแบบกรณีศึกษา นั้นอาจเกิดจากโจทย์วิจัยไม่ได้ต้องการหาคำตอบด้วยการวิจัยแบบกรณีศึกษา

นอกจากนี้ การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน พบว่ามีองค์ประกอบคือการกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินผล ซึ่งสัญญา เคนาภูมิ (2562) ได้เสนอหลักและแนวทางการสังเคราะห์งานวิชาการ เกี่ยวกับการอธิบายความ (Explanation) โดยจำแนกตามลักษณะทางวิชาการเชิงระบบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลิตผล ผลลัพธ์และข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งช่วยให้เห็นภาพการสังเคราะห์งานวิจัยชัดเจนมากขึ้น

3. ด้านวิธีวิทยาการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล พบว่า งานวิจัยของวิทยาลัย จำแนกตามเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ที่พบมากที่สุดคือ แบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่เป็นการแสดงความคิดเห็น เนื่องจากบุคลากรที่สนใจในการทำวิจัยมีระยะเวลาการทำวิจัยน้อยและต้องทำให้แล้วเสร็จในแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจะใช้กับประชากรที่เป็นกลุ่มใหญ่ได้ดี ใช้เวลาไม่มาก การเก็บข้อมูลไม่ลำบาก

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยของวิทยาลัย จำแนกตามการวิเคราะห์ข้อมูล โดยส่วนใหญ่ใช้สถิติเชิงพรรณนา รองลงมาคือการใช้สถิติอ้างอิง ส่วนการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีจำนวนน้อย เนื่องจากเป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการทำวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีจำนวนน้อย สำหรับการวิเคราะห์เชิงพรรณนาพบว่าส่วนใหญ่ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งใช้ค่าเฉลี่ยเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้ตีความหมายของข้อมูล และใช้คำนวณก่อนใช้สถิติอ้างอิงจากค่าเฉลี่ย (อรุณ จิรวัดนกุล, 2558)

4. ด้านแนวโน้มของการวิจัย แนวโน้มของการวิจัยของวิทยาลัย จำแนกตามสาขาวิชา มักปรับตามนโยบายของกระทรวง หรือของประเทศ ซึ่งสอดคล้องทิศทางของแผนพัฒนาสาธารณสุขในแต่ละช่วง โดยสะท้อนใน 2 ประเด็นหลักคือ การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน และการปรับปรุงด้านการบริการสุขภาพซึ่งเป็นทิศทางเดียวกับปัญหาสุขภาพ ผลกระทบ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพของประเทศและของโลก

องค์ความรู้ของงานวิจัยของวิทยาลัย

1. องค์ความรู้ด้านคุณลักษณะของงานวิจัย ผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านสุขภาพของวิทยาลัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาวิธีการเรียนการสอน 2) การเสริมสร้างความรู้และสมรรถนะแก่นักศึกษา เป็นโครงการเสริมหลักสูตร 3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน 4) การติดตามผลการจัดการศึกษาหรือการศึกษาติดตามบัณฑิต 5) การบูรณาการการเรียนการสอนกับพันธกิจวิจัย บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และ 6) การวิจัยนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ส่วนองค์ความรู้ด้านการบริการสุขภาพ ได้แก่ 1) การบริการสุขภาพตามแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน 3) การศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการสุขภาพ 4) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือการแพทย์ทางเลือกเพื่อการบำบัดรักษา 5) การวิจัยนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการบริการสุขภาพ 6) การเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชน และ 7) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ

2. ด้านระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเชิงปริมาณ โดยเป็นแบบบรรยายมากที่สุด รองลงมาเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง การวิจัยเชิงคุณภาพ และงานวิจัยและพัฒนา โดยมีงานวิจัยแบบกรณีศึกษาน้อยมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ทำให้เกิดความเข้าใจในสภาพความเป็นจริง เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สังขธรรม พรทวีกุล และจิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์, 2561) หรือผู้ที่วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ตนสังกัด หรือในชุมชน หรือพื้นที่ให้บริการสุขภาพ ผลการศึกษาด้านระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยแตกต่างจากการศึกษาของ ดาราวรรณ รongเมือง และคณะ (2561) ที่พบว่ามีงานวิจัยแบบกึ่งทดลองมากที่สุด อธิบายได้ว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิจัยเชิงปริมาณที่ต้องการทดสอบกิจกรรมด้านการเรียนการสอนและการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพด้วยวิธีต่าง ๆ

สำหรับกลุ่มที่ศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย ซึ่งสอดคล้องกับประเภทงานวิจัยของสาขาวิชา ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ พบว่าใช้ตัวแปรอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับประเภทของการวิจัย คือการวิจัยแบบบรรยาย รองลงมาคือ งานวิจัยกึ่งทดลองที่ใช้ตัวแปรอิสระ 1 ตัวแปร และตัวแปรตาม 1 ตัวแปร และมักใช้กลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง เนื่องจากการวิจัยในมนุษย์ต้องการความยืดหยุ่นสูงในการทดลอง การวิจัยกึ่งทดลองไม่มีการสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่ม โดยออกแบบการวิจัยให้เกิดความเที่ยงตรงภายในโดยมีวิธีการสร้าง การควบคุมประเภทต่าง ๆ เพื่อจัดอิทธิพลของตัวแปรภายนอกต่าง ๆ (อรพินทร์ ชูชม, 2552)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามนี้เหมาะสมในการใช้กับการแสดงความคิดเห็น เนื่องจากบุคลากรของวิทยาลัยสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นหรือประเมินสภาพความคิดเห็น ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลสั้นกว่าการประเมินหรือติดตามสภาพจริง และการใช้แบบสอบถามความคิดเห็น จะใช้กับประชากรที่เป็นกลุ่มใหญ่ได้ดี ใช้เวลาไม่มาก และเก็บข้อมูลง่าย ใช้กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายมากที่สุด โดยมีการหาคุณภาพเครื่องมือด้านความตรง ความเที่ยง ความยากและอำนาจจำแนกตามลักษณะเครื่องมือที่ใช้ การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าส่วนใหญ่ใช้สถิติพรรณนา รองลงมา คือ สถิติอ้างอิง ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะค่าเฉลี่ย ซึ่งสถิติกลุ่มนี้ใช้ตีความหมายข้อมูลและใช้คำนวณก่อนที่จะคำนวณหาค่าอื่น ๆ ในกลุ่มสถิติอ้างอิง กลุ่มสถิติพื้นฐานนี้มีประโยชน์และใช้กันมาก เนื่องจากอยู่ในรูปสูตรคณิตศาสตร์ที่สามารถนำไปหาค่าสถิติประเภทอื่น ๆ ที่ต้องอ้างอิง

3. ด้านแนวโน้มการพัฒนาการวิจัย พบว่าแนวโน้มของการวิจัยของวิทยาลัยฯ จำแนกตามสาขาวิชา มักปรับตามนโยบายของกระทรวง หรือของประเทศ ซึ่งสอดคล้องทิศทางของแผนพัฒนาสาธารณสุขในแต่ละช่วง โดยสะท้อนใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน และการปรับปรุงด้านการบริการสุขภาพซึ่งเป็นทิศทางเดียวกับปัญหาสุขภาพ ผลกระทบ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพของประเทศและของโลก

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่าส่วนมากเป็นวิจัยทางการแพทย์ พื้นที่วิจัยส่วนมากเป็นวิจัยในชุมชน เป็นวิจัยการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีนักศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง มุ่งศึกษาผู้ป่วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อ และเน้นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค เมื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยพบว่าครอบคลุมตามประเด็นของวิชาชีพการพยาบาลและการสาธารณสุขตามแนวโน้มของนโยบายด้านสาธารณสุขระดับประเทศในช่วงที่ทำวิจัย โดยนิยมใช้การวิจัยเชิงบรรยาย อย่างไรก็ตามประเด็นที่ยังมีน้อย คือ การได้รับการสนับสนุนการทำวิจัยจากแหล่งทุนวิจัยภายนอก การทำวิจัยในคลินิก การทบทวนเอกสารอย่างเป็นระบบ และการทำวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการศึกษา

1. ควรส่งเสริมและเพิ่มแรงจูงใจในการทำวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างชัดเจน เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยและพัฒนา การวิจัยนวัตกรรม และการวิจัยทบทวนเอกสารอย่างเป็นระบบเพิ่มมากขึ้น
2. ควรส่งเสริมและเพิ่มแรงจูงใจในการทำวิจัยในคลินิกเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญของอาจารย์ (Faculty practice)
3. ควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักวิจัยในการดำเนินงานวิจัยที่สามารถนำไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างมูลค่าให้กับผลงานวิจัย

4. ควรสนับสนุนให้มีการแสวงหาแหล่งทุนภายนอกให้มากขึ้น และสนับสนุนบุคลากรที่ไม่ใช่อาจารย์ได้ทำวิจัยมากขึ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรทั้งองค์กรไปพร้อม ๆ กัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. นำประเด็นการศึกษาที่สำคัญแต่ยังมีการทำวิจัยน้อย และต้องการหาคำตอบด้วยการวิจัยไปดำเนินการต่อในรูปแบบการสังเคราะห์วิจัย
2. ควรเลือกงานวิจัยที่มีคุณภาพสูงจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- คาราวรรณ รองเมือง, ยศพล เหลืองโสมนา, สุกัญญา ชันวิเศษ, จริญญา ดีจะโปะ, และสุปราณี ฉายวิจิตร. (2561). การทบทวนขอบเขตของผลงานวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี*, 29(2), 136-146.
- ประณีต ส่งวัฒนา. (2552). สถานภาพและทิศทางการวิจัยทางการพยาบาล: มุมมองจากประสบการณ์. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 1(1), 1-7.
- รัตนะ บัวสนธ์, เอี่ยมพร หลินเจริญ, นันทิมา นาคาพงศ์, ประภัสสร วงษ์ดี, และยุพิน โภณฑา. (2553). การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน: การวิเคราะห์ห่อถัก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 12(3), 19-32.
- พระราชบัญญัติสถาบันพระบรมราชชนก พุทธศักราช 2562. (2562, 5 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอน 43 ก. หน้า 40-65.
- สถาบันพระบรมราชชนก. (2564). *คู่มือประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถาบันพระบรมราชชนก พ.ศ. 2564*. เอกสารอัดสำเนา.
- สภาการพยาบาล. (2561). *รายงานประจำปี: สภาการพยาบาล*. สืบค้นจาก <https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/anm-report-61.pdf>
- สังขธรรม พรทวีกุล, และจิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์. (2561). การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(3), 109-117.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2562). หลักการและแนวทางการสังเคราะห์งานวิชาการ. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 3(2), 89-106.
- อรพินทร์ ชูชม. (2552). การวิจัยกึ่งทดลอง. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 15(1), 1-15.
- อรุณ จิรวัฒน์กุล. (2558). *สถิติทางวิทยาศาสตร์สุขภาพเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

- อังศินันท์ อินทรกำแหง, นิพัทธ์พงษ์ แสงด้วง, และปิยะ บุษบา. (2557). การสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและอภิमान. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 20(1), 19-34.
- Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: Towards a methodological framework. *Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19-32. doi: 10.1080/1364557032000119616
- Levac, D., Colquhoun, H., & O'Brien, K. K. (2010). Scoping studies: Advancing the methodology. *Implementation Science*, 5(1), 69. Retrieved from <https://implementationscience.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/1748-5908-5-69>
- Pham, M. T., Raji, C. A., Greig, J. D., Sargeant, J. M., Papadopoulos, A., & McEwena, S. A. (2014). A scoping review of scoping reviews: Advancing the approach and enhancing the consistency. *Research Synthesis Methods*, 5(4), 371-385. doi: 10.1002/jrsm.1123
- Power, B., & Hubbard, R. (1999). Becoming teacher researchers one moment at a time. *Language Arts*, 77(1), 34-39.
- Ruiz-Perez, I., & Petrova, D. (2019, August). Scoping reviews. Another way of literature review. *Medicina Clínica (English Edition)*, 153(4), 165-168. doi: 10.1016/j.medcle.2019.02.026
- Rumrill, P. H., Fitzgerald, S. M., & Merchant, W. R. (2010). Using scoping literature reviews as a means of understanding and interpreting existing literature. *Work*, 35(3), 399-404. doi: 10.3233/WOR-2010-0998
- Sucharew, H., & Macaluso, M. (2019). Methods for research evidence synthesis: The scoping review approach. *Journal of Hospital Medicine*, 14(7), 416-418.